

Befolkningens holdninger til alkohol og forebyggelse

Forord

TrygFonden har gennem de sidste 15 år jævnligt spurgt befolkningen om synet på sundhed og forebyggelse. I dette notat er fokus på holdningerne til alkohol.

Baggrunden for notatet er en omfattende, repræsentativ undersøgelse af befolkningens syn på alkohol i det offentlige rum og i samværet med andre, både børn og voksne. I undersøgelsen er der samtidig stillet skarpt på holdningerne til en lang række konkrete forebyggelsestiltag.

Formålet med undersøgelsen er at bidrage til debatten om befolkningens holdninger til alkohol både blandt fagfolk og i resten af samfundet. Undersøgelsen om alkohol er en delanalyse af en samlet undersøgelse af befolkningens syn på sundhed og forebyggelse, som udkommer april 2024.

Indhold

Metode og læsevejledning	3
Drikkepres.	4
Hvad gør en genstand eller to?	6
Alkohol og unge	8
Svært at sige nej	10
Befolkningens holdninger til krav og forbud mod salg af alkohol	11
Holdninger til unges alkoholvaner	13
De unges holdninger til alkohol	15

Metode

TrygFondens undersøgelse af befolkningens holdninger til alkohol baserer sig på en spørgeskemaundersøgelse foretaget af YouGov blandt 5.020 borgere i Danmark i alderen 18 – 80 år.

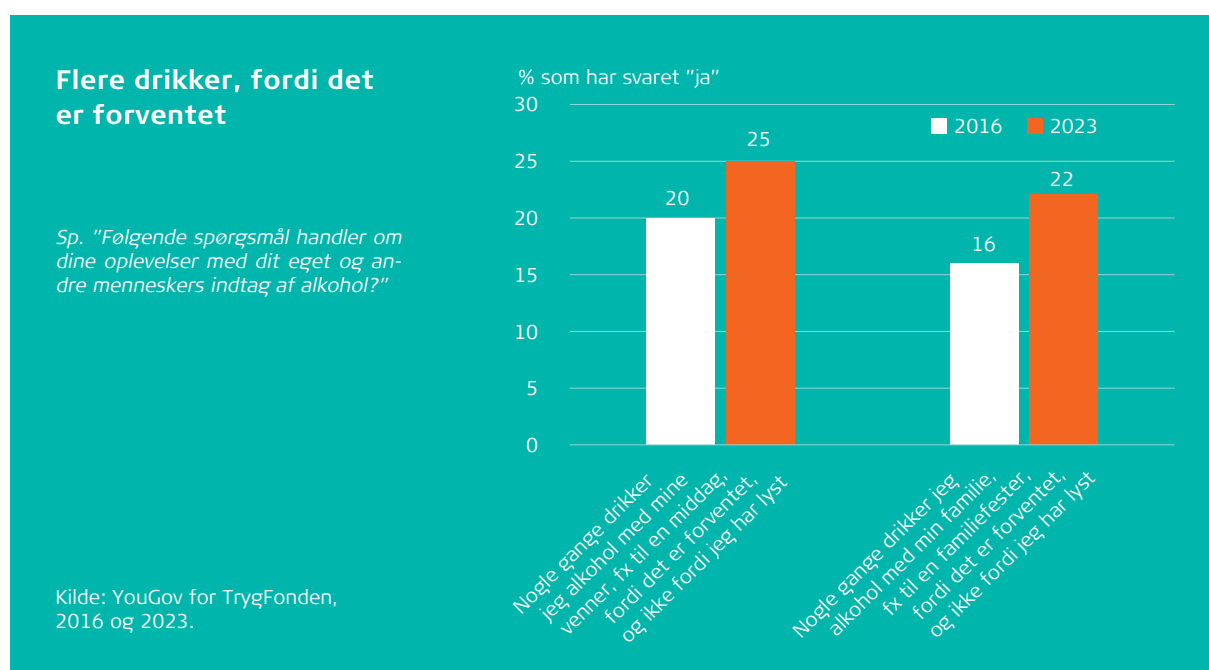
Undersøgelsen er gennemført i perioden 1. november til 11. december 2023 via internettet med udgangspunkt i YouGov Panelet. Data er indsamlet, så det udgør et repræsentativt udsnit af befolkningen. Data er vejret på dimensionerne køn, alder og geografi på baggrund af et ideal fra Danmarks Statistik, så resultaterne er repræsentative for befolkningen i relation til ovenstående målgruppe.

I notatet indgår også data fra den forrige undersøgelse, der blev gennemført i 2016. Undersøgelsen fra 2016 blev også foretaget af YouGov blandt et panel på 5.029 repræsentativt udvalgte respondenter.

Drikkepres

Der er sket en synlig udvikling i andelen, som drikker til sociale arrangementer, fordi det er forventet og ikke af lyst. De nyeste tal for 2023 viser, at 22 procent drikker alkohol nogle gange med familie, fordi det er forventet og ikke af lyst. I 2016 var det kun 16 procent.

Tilsvarende udvikling kan ses for alkoholindtag med venner, hvor andelen er steget fra 20 procent til 25 procent i 2023. Det er bemærkelsesværdigt, at der både i familiære sammenhænge og i venskabeligt lag er sket en udvikling i retning af, at flere oplever et forventningspres, når det kommer til alkoholindtag.

Mange borgere har oplevet, hvordan alkohol kan spille negativt ind på sociale relationer. I TrygFondens nyeste måling er det halvdelen, som har haft diskussioner eller skænderier på grund af en anden persons drikkeri. Tilbage i 2016 var der 54 procent.

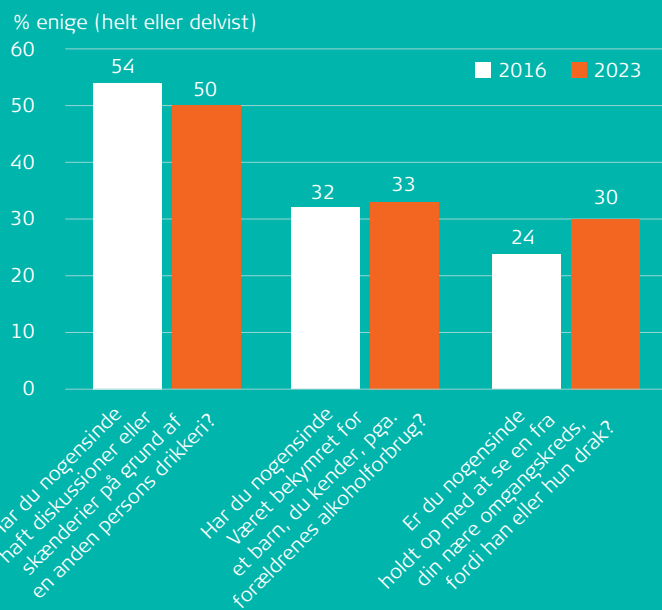
Der ses også en udvikling hos andelen, der er holdt op med at se én fra sin nære omgangskreds,

fordi hun eller han drak. I 2023 var der 30 procent af de adspurgte, som er holdt op med at se en nær ven, fordi han eller hun drak, hvilket er en stigning på 6 procentpoint fra 2016.

Ligesom i 2016 er der 3 ud af 10 af de adspurgte, som har oplevet at være bekymret for et barn pga. forældrenes alkoholforbrug.

Alkohol og de sociale relationer

Sp. "Følgende spørgsmål handler om dine oplevelser med dit eget og andre menneskers indtag af alkohol?"

Kilde: YouGov for TrygFonden, 2016 og 2023.

Hvad gør en genstand eller to?

De nyeste tal fra TrygFonden vidner om, at en stigende andel af befolkningen ved, at alkohol ikke er godt for helbredet. Andelen, der mener, at det ikke

er sundt at drikke en genstand eller to om dagen, er steget fra 37 procent til 44 procent i 2023.

Befolkningens bevidsthed om alkoholens negative helbredskonsekvenser fremhæves også i Sundhedsstyrelsens nyeste udmeldinger om, at intet alkoholforbrug er risikofrit for helbredet.

Kilde: Notat: Sundhedsstyrelsens udmeldinger om indtag af alkohol, Sundhedsstyrelsen, 2023.

Selvom en voksende andel er bevidste om, at alkohol ikke er godt for helbredet, så mener 32 procent stadig, at man kan have brug for at give slip og

drikke sig beruset en gang imellem. 34 procent er uenige i udsagnet. Holdningen er ikke ændret siden 2016.

En genstand eller to

Sp. "Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn?"

Figuren viser den procentdel, som har svaret "helt uenige" eller "delvist uenige".

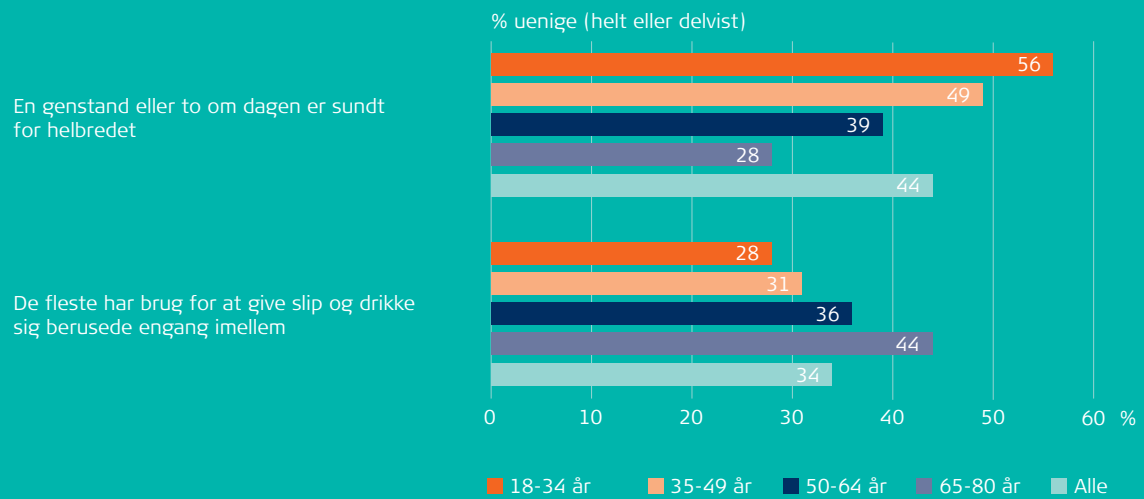
Kilde: YouGov for TrygFonden, 2016 og 2023.

Dykses der yderligere ned i tallene, ses det, at det især er de ældre, der deler holdningen om, at det er sundt for helbredet at tage en genstand eller to om

dagen. Det er kun 28 procent af de ældre, der er uenige i udsagnet, mens hele 56 procent er uenige i udsagnet blandt de 18-34-årige.

Markante generationsforskelle i synet på alkohol til fest og i hverdagen

Sp. "Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn?"

Kilde: YouGov for TrygFonden, 2023.

Alkohol og unge

Unge alkoholforbrug er løbende til debat. Derfor kunne man forvente, at der var sket en vis udvikling i holdning til unge og alkohol. I det omfang, at der er sket en udvikling, er der imidlertid tale om relativt små forskydninger. Det ses for eksempel i opfattelsen af unges introduktion til alkohol.

Her har der været en udbredt holdning om, at børn havde bedst ved af prøve at drikke sig fulde hjemme i

trygge rammer. Og det er absolut ikke en forestilling, som har sluppet sit tag i den danske befolkning. Således svarer 56 procent i 2023, at børns første fuldskab bør ske i hjemmet, hvilket matcher med holdningen i 2016. Ifølge Sundhedsstyrelsen og forskning på området er det imidlertid en myte, at børn skal lære at drikke derhjemme med mor og far, se boks.

Mytedræber: Børn skal ikke drikke sig fulde i trygge rammer

Det er en myte, at børn skal lære at drikke derhjemme med mor og far. En tilladelse til at drikke hjemme kan være en blåstempling af alkohol og få de unge til at drikke tidligere og mere end deres jævnaldrende. Forskning tyder bl.a. på, at børn der får alkohol af deres forældre eller drikker sammen med dem, generelt får og har et højere alkoholforbrug og er i øget risiko for at rusdrikke end børn, der ikke får alkohol af deres forældre. Evidensen er dog ikke entydig.

Sundhedsstyrelsen lancerede i december 2023 ti gode råd til forældre.

Kilde: Sundhedsstyrelsen. Og "Forældres betydning for deres børns alkoholforbrug - en systematisk litteraturgennemgang"; Christensen AS, Behrens CL, Schiøth C, Jensen MP; Kræftens Bekæmpelse; 2016.

I forlængelse af tematikken omkring unges introduktion til alkohol svarer 18 procent i 2023, at det hører med til at lære at drikke alkohol, at man bliver så fuld, at man kaster op. Det er også på niveau med holdningen i 2016. Selvom det er en relativt begrænset andel, der mener, at opkast hører med til ens introduktion til alkohol, er det dog bemærkelsesværdigt, at andelen, der har denne opfattelse, ikke er faldende.

Alkohol har ifølge de adspurgte i TrygFondens undersøgelse også en stor betydning for de sociale fællesskaber i ungdomslivet. 42 procent svarer, at det er svært at være en del af det sociale fællesskab på en ungdomsuddannelse, hvis man ikke drikker al-

kohol. Her er der tale om en fem procentpointsstigning siden 2016.

Det er særligt den yngre generation, der mener, at det kan være svært at være en del af det sociale fællesskab på en uddannelse, hvis ikke man drikker alkohol. Hele 6 ud af 10 mellem 18-34 år deler den holdning. Kun 3 ud af 10 mellem 65-80 år har den holdning.

Forskel på tværs af generationerne slår også igenem i synet på mediernes fremstilling af unges alkoholforbrug. Det er således langt flere i aldersgruppen 18-34-årige end blandt de 65-80-årige, som mener, at medierne overdriver de unges alkoholforbrug.

De første erfaringer med alkohol

Det hører med til at lære at drikke alkohol, at man bliver så fuld, at man kaster op

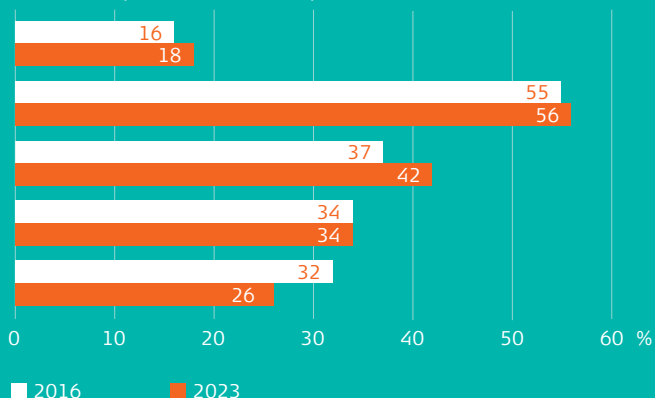
Det er bedst at lade sine børn prøve at drikke sig berusede første gang hjemme i trygge rammer

Det er svært at være en del af det sociale fællesskab på en uddannelse, hvis man ikke drikker alkohol

Unge i dag drikker ikke mere alkohol, end de altid har gjort

Medierne fremstiller unges alkoholforbrug værre, end det er

% "helt enige" eller "delvist enige"

Sp. "Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn?"

Kilde: YouGov for TrygFonden, 2016 og 2023.

Generationernes syn på unge og alkohol

Det er bedst at lade sine børn drikke sig berusede første gang hjemme i trygge rammer

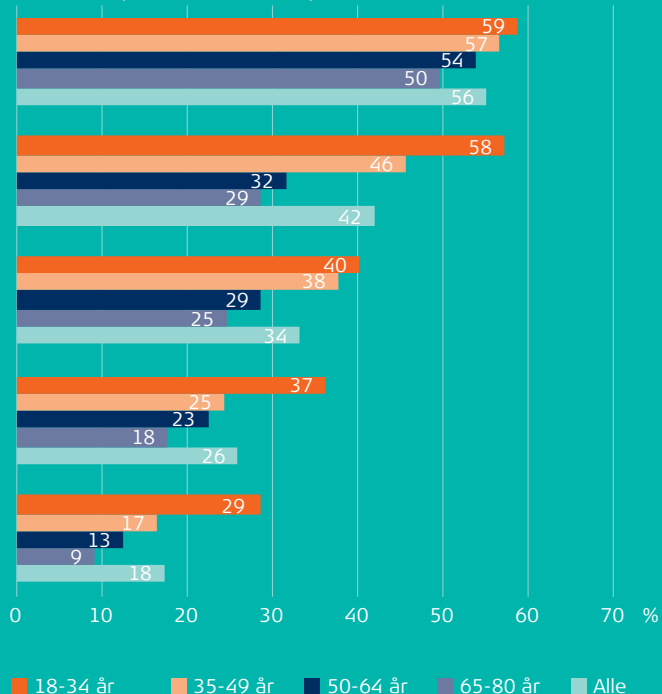
Det er svært at være en del af det sociale fællesskab på en uddannelse, hvis man ikke drikker alkohol

Unge i dag drikker ikke mere alkohol, end unge altid har gjort

Medierne fremstiller unges alkoholforbrug, værre end det er

Det hører med til at lære at drikke alkohol, at man bliver så fuld, at man kaster op

% "helt enige" eller "delvist enige"

Sp. "Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn?"

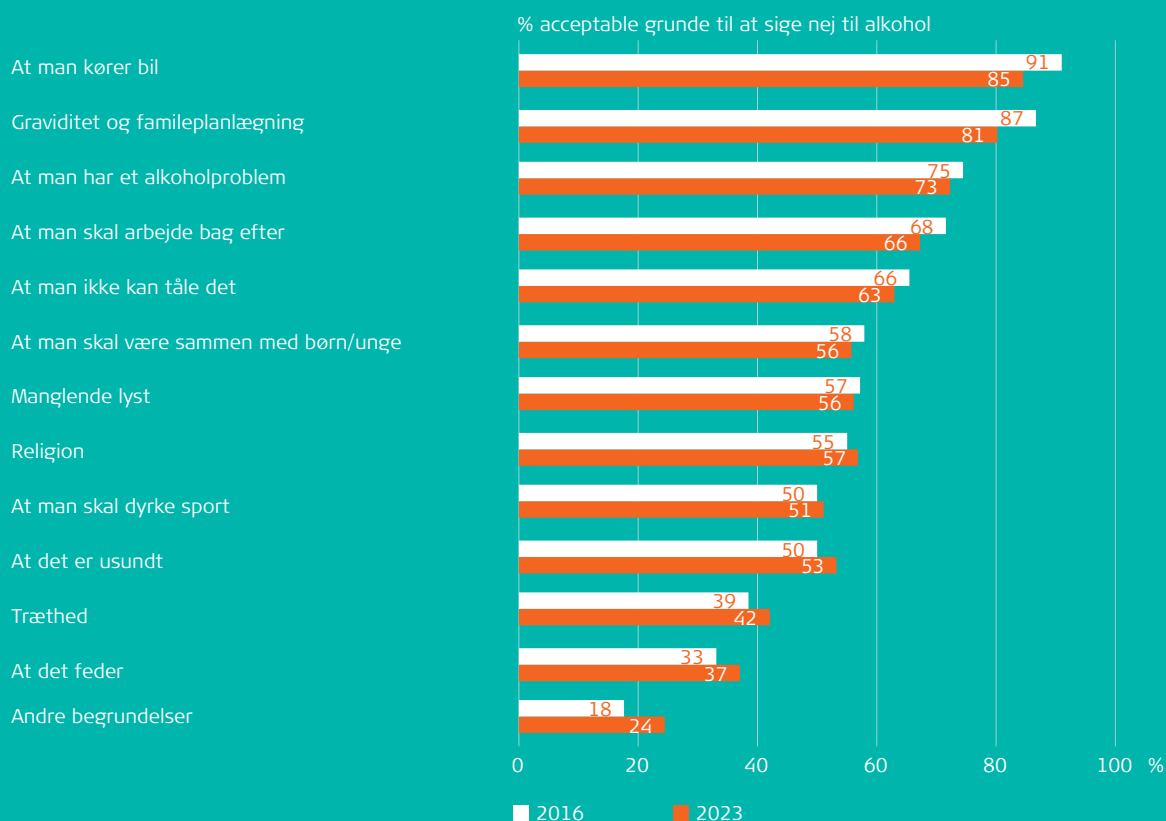
Kilde: YouGov for TrygFonden, 2023.

Svært at sige nej

TrygFondens undersøgelse tyder på, at langt fra alle begrundelser for at sige nej til en øl eller et glas rødvin bærer lige vægt i samfundet. De mest accepterede begrundelser for ikke at drikke alkohol i 2023 er, at man skal køre bil, er gravid eller har et egentligt alkoholproblem. Det vil næsten alle acceptere som en gyldig grund til at sige nej.

Flertallet nikker fortsat også til, at man takker nej, hvis man skal arbejde, ikke kan tåle alkohol, skal være sammen med børn eller unge, ikke har lyst eller at alkohol strider mod ens religion. Men det er langt fra en holdning, som alle har. Og vælger man at takke nej fordi man er træt eller af hensyn til vægten, vil under halvdelen svare, at det er en acceptabel begrundelse.

Hvornår er det ok at sige nej til alkohol?

Sp. "Hvilke begrundelser for ikke at drikke alkohol, mener du, er acceptable i samfundet?"

Kilde: YouGov for TrygFonden, 2016 og 2023.

Befolkningens holdninger til krav og forbud mod salg af alkohol

TrygFonden har også undersøgt holdningerne til en bred vifte af forslag til at begrænse salg og indtag af alkohol.

Generelt er der på tværs af forslagene en stigende opbakning til at stille krav til og indføre forbud mod salg af alkohol. Fx er der nu 58 procent, som mener, at det er en god idé at hæve aldersgrænserne fra 16 til 18 år for køb af øl og vin. Tilbage i 2016 var det 50 procent. Ligeledes er andelen af de adspurgte, som bakker om at indrette dagligvarebutikker, så alkoholprodukter ikke står fremme, vokset med 11 procentpoint fra 25 procent til 36 procent fra 2016 til 2023.

Flere bakker også op om at forbyde salg af alkohol alle andre steder end særlige butikker med licens. I 2023 mener 23 procent af befolkningen, at det er en god idé, hvilket er en markant stigning siden 2016, hvor kun 13 procent syntes, at det var en god idé.

Befolkningen er også klar til strengere kontrol i butikker, hvor et flertal på 68 procent i 2023 mener, at det er en god idé at indføre strengere kontrol med butikker, som overtræder reglerne om at sælge øl og vin til unge under 16 år.

Der er samtidig sket en udvikling i retning af større opbakning til at øge afgifterne på alkohol. I 2016 svarede 33 procent, at det var en god idé, mens 41 procent i 2023 synes, det er et godt forslag.

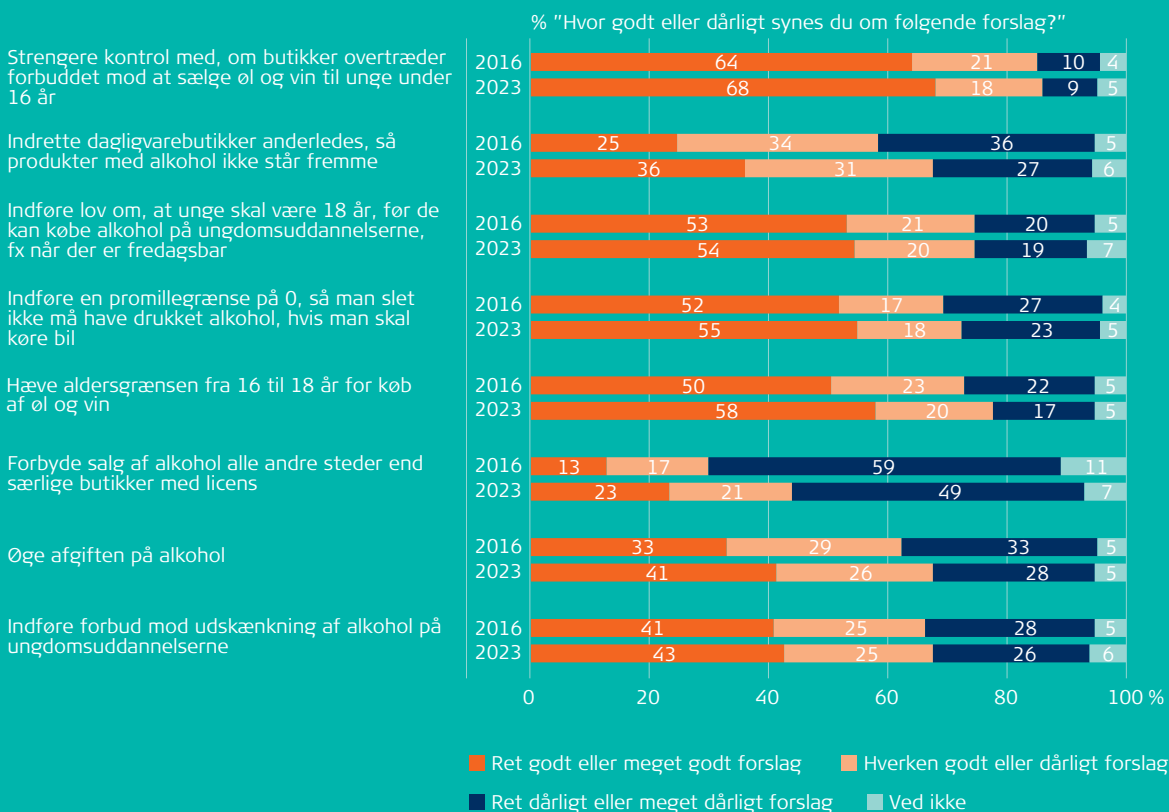
Lovgivning fokuserer på alder

Der findes ikke lovgivning, som specifikt regulerer udskænkning af alkohol på uddannelsesinstitutioner. Lovgivningen forholder sig til aldersgrænser for udskænkning og salg af alkohol.

Det er forbudt for forretninger at sælge alkohol til personer under 16 år, og stærk alkohol (med en alkoholprocent over 16,5) må kun sælges til personer over 18 år. Udskænkingssteder må ikke sælge alkohol til personer under 18 år.

Kilde: Retsinformation. LBK nr 964 af 26/08/2019.

Flere bakker op om krav og mere lovgivning

Sp. "Hvor godt eller dårligt synes du om følgende forslag?"

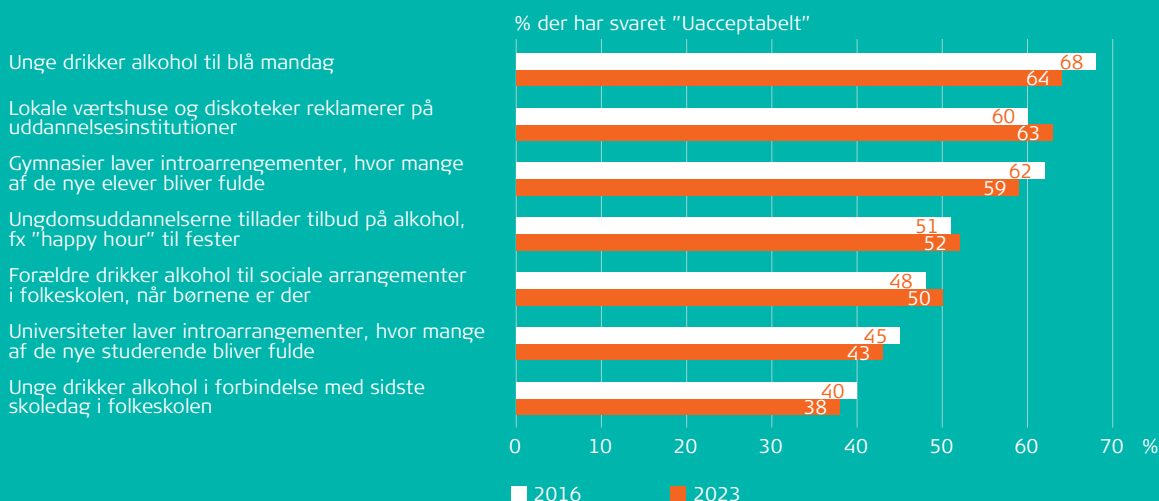
Kilde: YouGov for TrygFonden, 2016 og 2023.

Holdninger til unges alkoholvaner

Generelt er der en opbakning til, at de unge skal drikke mindre til sociale arrangementer i folkeskolen og på ungdomsuddannelser. Flertallet af befolkningen mener således stadig, at det er uacceptabelt, at de unge drikker på blå mandag, sidste skoledag i

folkeskolen og til introfester på ungdomsuddannelser. Halvdelen mener også, at det er uacceptabelt, at forældre drikker alkohol til arrangementer i folkeskolen, når børnene er der. Generelt er der dog tale om ubetydelige udsving i holdningerne.

Alkohol på blå mandag er no-go

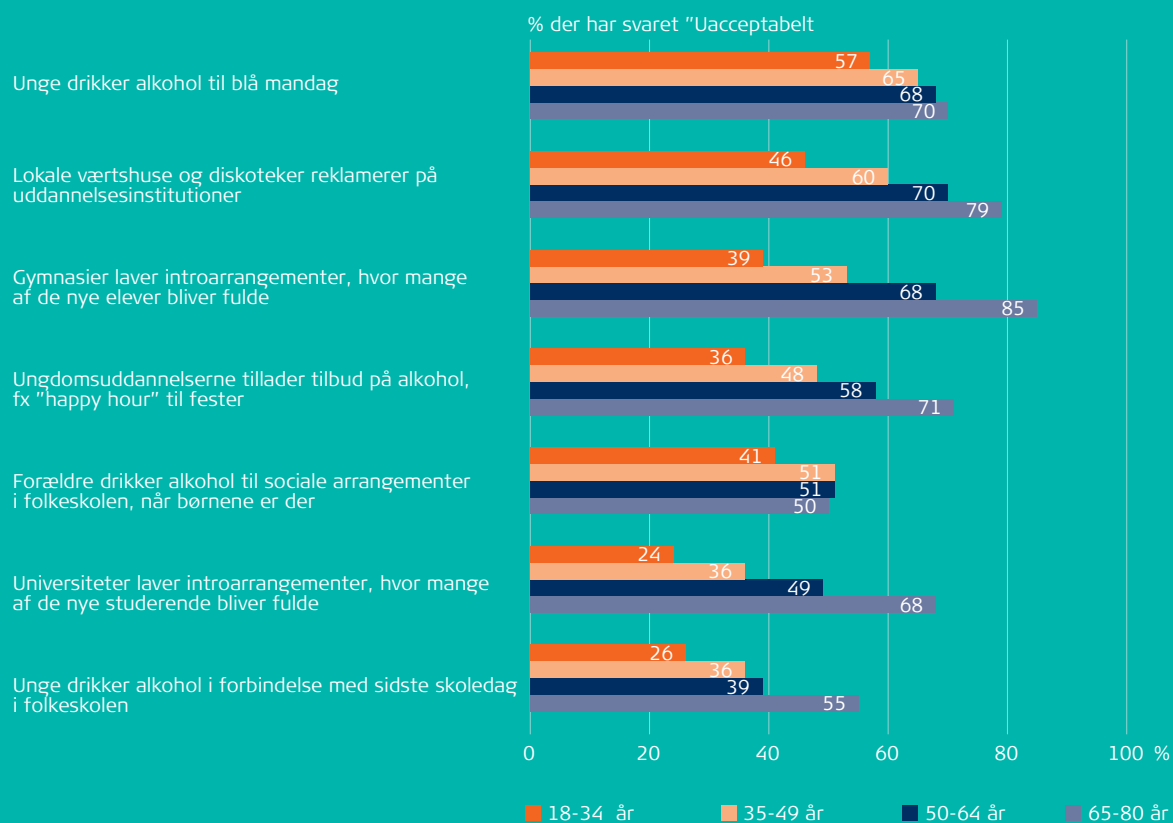
Sp. "Er det efter din mening acceptabelt eller uacceptabelt, hvis...?"

Kilde: YouGov for TrygFonden, 2016 og 2023.

Det er særligt de ældre generationer, som mener, at det er uacceptabelt, at de unge drikker alkohol til sociale arrangementer i folkeskolen og på ungdomsuddannelser. Fx er der 85 procent af dem mel-

lem 65-80 år, som mener, at det er uacceptabelt, at gymnasier laver introarrangementer, hvor mange af de nye elever bliver fulde, mens kun 39 procent mellem 18-34 år har samme holdning.

Ældre generationer er kritiske overfor unges alkoholforbrug

Sp. "Er det efter din mening acceptabelt eller uacceptabelt, hvis...?"

Kilde: YouGov for TrygFonden, 2023.

De unges holdninger til alkohol

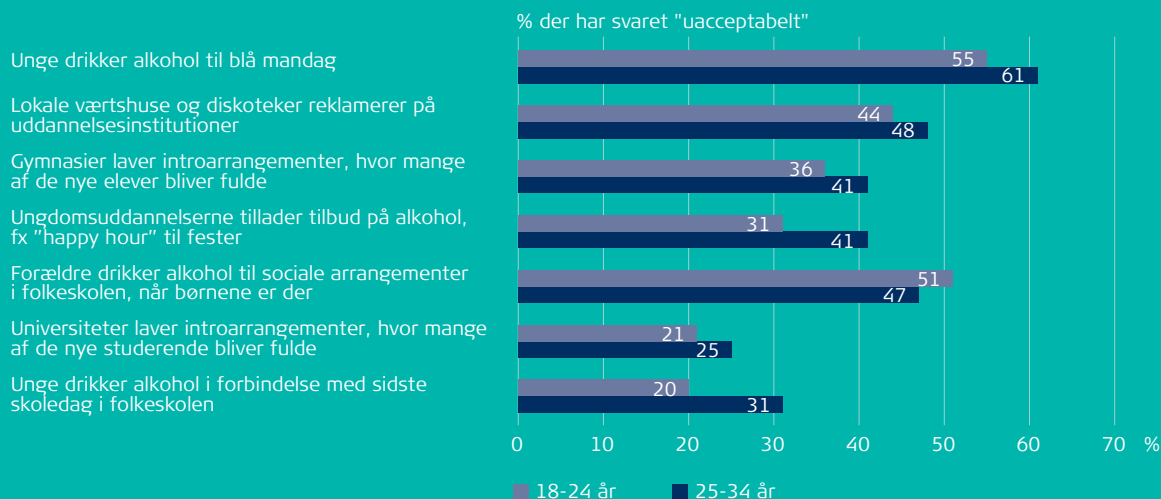
I de forudgående afsnit er der fokuseret på aldersgruppen 18-34 år. For at blive klogere på, hvordan de unge ser på deres eget og andres alkoholforbrug vil aldersgruppen i det følgende blive opdelt i henholdsvis de 18-24-årige og de 25-35-årige .

Opdelingen af de to aldersgrupper viser nogle interessante forskelle. For eksempel mener 20 procent af de unge mellem 18-24 år, at det er uacceptabelt, at unge drikker alkohol i forbindelse med sidste skoledag i folkeskolen, hvorimod 31 procent blandt de 25-34-årige har samme holdning. Ligeledes ses en vis forskel i forhold til synet på alkoholindtag på blå mandag. Blandt de 25-34-årige mener 61 procent, at det er uacceptabelt. For de unge mellem 18-24 år gælder det 55 procent.

Der er også forskel på de to aldersgrupper i forhold til andelen, der mener, at det er uacceptabelt, at ungdomsuddannelser tillader tilbud på alkohol, som fx. "happy hour" til fester. Blandt de 18-24-årige mener 31 procent, at det er uacceptabelt, mens 41 procent blandt de 25-34-årige mener, at det er uacceptabelt.

Der er generelt også opbakning blandt de unge til, at forældre ikke må drikke alkohol til sociale arrangementer i folkeskolen, når børnene er med. Det gælder både hos 18-24-årige og 25-34-årige, hvor lige omkring halvdelen mener, at det er uacceptabelt.

Forskelle i holdninger blandt de unge voksne

Sp. "Er det efter din mening acceptabelt eller uacceptabelt, hvis...?"

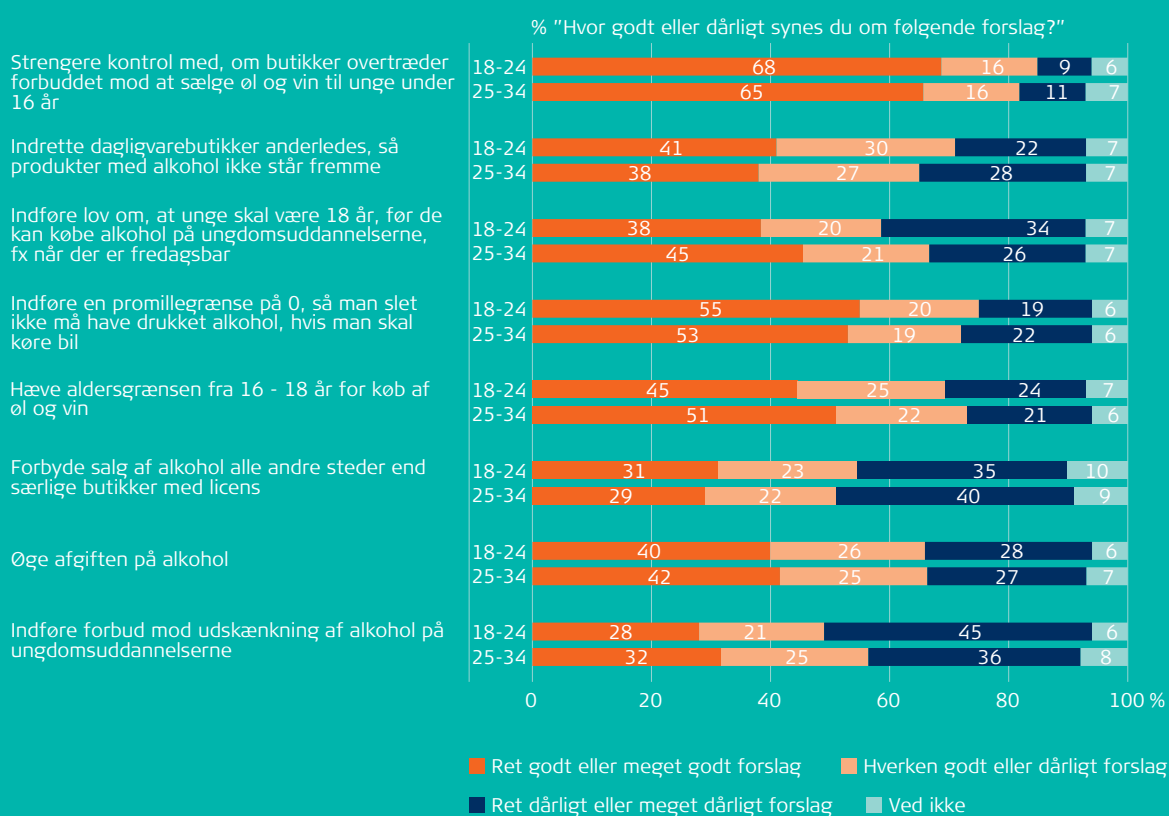
Kilde: YouGov for TrygFonden, 2023.

I forhold til holdninger til krav og lovgivning på alkoholområdet adskiller gruppen af de voksne unge sig ikke fra de ældre aldersgrupper. Her ses det også, at der generelt er stor opbakning til krav og lovgivning indenfor alkoholområdet.

Mere end to tredjedele af de unge danskere, der blev spurgt, finder det fornuftigt at intensivere overvågningen for at sikre, at butikker ikke bryder loven ved at sælge øl og vin til personer under 16 år. Blandt de 18-24-årige er det 68 procent, mens

det er 65 procent blandt de 25-34-årige, der støtter denne idé. Et flertal af de unge bakker også op om at indføre en promillegrænse på 0, så man slet ikke må have drukket alkohol, hvis man skal køre bil. Ligeledes ses der også en positiv opbakning blandt de unge, når det kommer til spørgsmålet om at hæve aldersgrænsen fra 16 til 18 år for køb af øl og vin. Her ses det, at 45 procent af de unge mellem 18-24 år synes, det er et godt forslag, mens 51 procent af de unge mellem 25-34 år synes det er et godt forslag.

Unge bakker op om promillegrænse på 0

"Hvor godt eller dårligt synes du om følgende forslag?"

Kilde: YouGov for TrygFonden, 2023.